

Arartekoaren 2016R-1949-14 Ebazpena, 2016ko azaroaren 21ekoa. Horren bidez, Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte-politika Sailari gomendatzen zaio behar bezala arrazoitzeko aurkeztutako gorako errekurtsoko bat ezesteko erantzuna. Errekurtsoko hori aurkeztu zuen ez dagoelako ados egindako mendekotasun-balorazioarekin.

Aurrekariak

Erakunde honetan herritar batek bere alabaren izenean eta ordezkartzan egindako kexa-idazkia jaso dugu. Horren bidez, esan digu ez dagoela ados adingabearen mendetasun-balorazioaren berrikuspenaren emaitzarekin.

Kexagileak ebazpenaren aurka jarritako gorako errekurtsoko ezesteko administrazio-ebazpena eman zuen; ebazpen horren bidez, bere alabaren mendekotasun egoera aitortzen zen I graduan, 2. mailan (40 puntu). Sailaren ziurtagiriaren bidez ere egiaztatu zuen egindako azterketaren aurretik II graduako mendekotasun-egoera zeukala aitortuta, 1. maila (mendekotasun larria). Horrez gain, adierazi zuen bere egoera ez zela hobetu ordutik hona eta balorazioaren aldaketa azaltzeko eskatu zuen.

Gorako errekurtsok balorazioaren zenbait alderdi aipatzen ziren (osasuna mantentzea, etxetik kanpo ateratzea eta erabakiak hartzea), baina errekurtsoko ezesteko ebazpenean ez zen ezer adierazten horien inguruan. Izan ere, ebazpenean haxe jaso zen *"ez da erreklamazioaren xede den balorazioan akats bat egon denik frogatzeko ezer aipatzen"*.

Kexaren sustatzaileak emandako informazioaren arabera, Arartekoak informazioa eskatu zion Gipuzkoako Foru Aldundiari gai horren inguruan; hala, ezesteko ebazpena behar bezala ez arrazoitzeko azalpena emateko eskatu zion; erakunde honek egindako aurretiazko gogoeta batzuen balorazioa egiteko eta foru aldundiak egoki zeritzon beste edozein datu interesgarri, Arartekoari aurkeztutako egoera hobeto ulertzeko eta aztertzeko.

Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte-politika Sailak eskatutako gaiei erantzun zien eta honako dokumentu hauek erantsi zituen: 2008an egindako mendekotasun-balorazioa eta eskaera; 2014an egindako mendekotasun-balorazioa eta eskaera; kexagileak aurkeztutako gorako errekurtsoko; aurreko hiru administrazio-egintzei dagozkien administrazio-ebazpenak eta ebazpenak entregatu zirela egiaztatzen duen Correosen ziurtagiriaren kopia.

Gogoetak

1. Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte-politika Sailak erantzuna argibide batekin hasten du; hala, 2014an egindako balorazio berria 18 urte baino gutxiagoko

pertsonei egindako balorazioen esparruan kokatzen du. Hala, hauxe adierazten du: *"18 urtetik beherakoei egiten zaizkien balorazio guztiak, definizioz, behin-behinekoak dira, 3-6, 7-10 eta 11-17 urteko tramoen barruan egiten dira, lehenengo balorazioa egiten den unetik aurrera. Adin tartearen arabera, neurtzen diren jarduerak/zereginak zabalduz joaten dira eta horien pisua eta puntuazioa ere aldatuz joaten da azken puntuazioa kalkulatzeko, haurrak garapen etapa bakoitzean zehar izan beharko lukeen eboluzioa kontuan izanda. Uztailaren 8ko balorazioa, beraz, ez da balorazio berri bat izan, baina bai beste adin tarte batean egindakoa, eta, hortaz, beste ikuspegi batekin egindakoa. Horregatik, ez da harritzekoa adin tarte desberdinetan puntuazio desberdinak lortzea".*

Kasu zehatz horretan, hauxe uste dute: *"Lortutako emaitzan, kontuan izan behar da interesatuaren adina aldatu egin dela, 12 urtetik 18ra, balorazioa egin den unean. Adimen atzerapena duen arren, espero izatekoa da urte hauetan trebetasunak gehiago garatu ahal izango dituela eta pertsonalki moldatzeko gaitasuna areagotuko duela, eta aldaketa txikia izan arren, esanguratsua izan daitekeela. Alde horretatik, bera artatzeko jarritako neurri terapeutiko eta hezkuntzako laguntza guztiak, funtzionatzeko duen gaitasuna ahalik eta gehien garatzera bideratu dira. Horregatik, eboluzio posible bat espero denez, balorazioa berrikusteko ofiziozko azterketa bat aurreikusi da 2017rako."*

2. Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizarte-politika Sailari egindako informazio-eskaeran, adierazi zen erakunde honek badakiela mendekotasuna baloratzeko baremo berria aplikatzen dela; otsailaren 11ko 174/2011 Errege Dekretuaren bidez onetsi zen baremo hori eta 2012ko otsailaren 18an sartu zen indarrean. Horrez gain, badaki balorazio-berrikuspenetan gradua murrizten ari dela eta balorazio berrietan mailaketa baxuagoak ezartzen direla antzeko egoeretan aurreko baremoa aplikatzen zenean baino.

Halaber, adierazten zen Arartekoa kezkatuta zegoela mendekotasun-balorazioarekin ados ez egoteagatik aurkeztutako kexak nabarmen handitu direlako eta beherako berrikuspenak ugariak direlako. Horri gehitu behar zaio, erakunde honek informazioa egiaztatze galdetzen dien osasun arloko eta gizarte-laneko profesionalak adierazi dutela zaila dela ezartzen dituzten gardu batzuk ulertzea, ikusita baloratuak pertsonak dituzten babes- eta berrikuspen-beharrak.

Horri dagokionez, Arartekoak modu desberdinetan adierazi izan du maiz (txostenak, foroak eta ebazpenak), baremo hori aplikatu behar dela autonomia pertsonalerako beste babes mota batzuen beharra, eginkizun eta zailtasun kognitiboak, jokabideari eta autodeterminazio pertsonalari edo gizarte testuinguruaren ulermenari lotutakoak gauzatzerakoan inizatiba maila neurri handiagoan aintzat hartuko dituen testuingurua aztertuz. Ikusita (...)ren funtzionamenduaren deskribapenak aipatutako jardueretan, irizpenean jasotakoak, eta ikusita baloratuak pertsonak etengabeko babes- eta

ikuskapen-beharrak dituela, baita kexagileak aurkeztutako gizarte- eta hezkuntza- ziurtagiriak ere, bere alabaren ezgaitasunari buruzkoak eta ezgaitasun horrek bere alabaren eguneroko bizitzako oinarrizko jardueretan duen eraginari dagokionez, ematen du elementu horiek guztiak ez direla behar bezala kontuan hartu kasu honetan egindako ezgaitasun-balorazioa egiterakoan.

Erantzunean, foru sailak baremo berriaren alderdi positiboak aipatu ditu, baita ahuleziak ere. Hala, adierazi du ezgaitasun-maila baloratzean aplikatu beharreko erreferentziazko araudiak, irizpideek eta puntuazio-sistemek malgutasun-marjina txikia eskaintzen dutela. Artikuluak honela dio:

*“Bestalde, ez da ahaztu behar, idazki horretan aipatzen den bezala, **baremoak funtsezko aldaketa jasan duela** (orokorra ez bada ere, baremoaren egitura mantendu egin delako) **2012ko otsailaren 24tik aurrera**. Alde horretatik, gure iritziz aldaketa gehienak argigarriak dira eta norabide egokian egindakoak mendekotasun egoerak zehatzago neurtzeko, baremoaren aurreko erredakzioaren aldean. Aldaketen artean hauek dira garrantzitsuenak: baloratutako pertsonaren osasunari buruzko egiaztatutako informazio nahikoa edukitzea; eguneroko bizitzako oinarrizko jarduera bakoitzak dituen zereginak pixka bat aldatzea (zereginak aztertzen dira baremoan); zeregin horiek zergatik egiten ez diren azaltzea, mendekotasun arrazoiengatik edo gizarteari, kulturari, gehiegizko babesari edo beste edozein motatako zergatiei lotutako arrazoiengatik (ez dira mendekotasun gisa hartuko); zeregin bakoitza egiterakoan gutxienez erdietan (%50) laguntza behar denean (mendekotasun gisa hartu ahal izateko); balorazioa egiteko bete behar diren baldintzak mugatzea; eta irizpide zehatzak ezartzea balorazioaren behin betiko edo behin-behineko baliozkotasuna finkatzeko.*

Hobekuntza horiek -Departamentu honen iritziz beharrezkoak- sartu arren, ikusten dugu ahaztuta geratu zirela balorazioa konplikatzen duten alderdi garrantzitsu batzuk, eta horrek neurri batean faltsutu egin ditzakeela baremoa aplikatuz ateratzen diren emaitzak, benetan pentsatzen baldin badugu baremoak izan behar duela tresna nagusia mendekotasun egoeran dauden pertsonentzako Katalogoan dauden zerbitzuak eta prestazioak eraginkortasunez eta efizientziaz esleitzeko.

*Baremo aldaketa horren ondorioak (idazkian adierazten den bezala) argi daude **balorazioen emaitzari** dagokionez: gogortu egin direla esan liteke nolabait (emaitzak pixka bat beheratuz) eta gogortze hori sumatu dute erabiltzaileek berek, haien familiakoek eta baita sektoreko profesionalen kolektibo batzuk ere. Ondorioz, askotan adierazi dute ez daudela ados lortutako emaitzekin, eta pixkanaka gehituz doaz balorazioen emaitzaren kontra aurkeztutako errekurtsioak. Puntuazio globalak gehiago jaitsi dira (datu globalak hartuta) desgaitasun intelektuala edo gaixotasun mentala duten erabiltzaileak direnean. Azpimarratzekoa da, bestalde, goian aipatutako 174/2011 Errege Dekretuko Xedapen iragankorretako*

lehenengoan ezarritakoari jarraiki, kasu honetan puntuazio jaitsiera hori aplikatu egin behar dela, pertsona horrek lehen egindako balorazio bat (baremoaren lehenengo bertsioarekin egindakoa eta puntuazio handiagokoa) izan arren."

"(...)Azken batean, baremoak Mendekotasuna egia bada ere oraingo (eta IMSERSOko Baloratzeko baremoa aplikatzeko Koordinazio eta Segimenduko BatzordeTeknikoak onartutako Instrukzioen Eskuliburuak) hobekuntzak egiteko aukera argiak dituela (eta departamentu honek agerian jarri ditu parte hartu duen bilera estatal guztietan), egia da, bestalde, balorazioak egitean hobekuntza horiek norberaren ekimenez aplikatzeko ("testuinguruaren arabera analisisien bidez") marjina txikia dela, batez ere kontuan izanda aplikatu beharreko erreferentziako araudi bat dagoela eta irizpide eta puntuazio sistema oso zehatz bat, aldaerak plikatzeo aukera handirik ematen ez dutenak."

Azalpen orokor hori aztertzen ari den kasu zehatzean aplikatuz, foru zerbitzuak azkeneko puntuazioa aldatzeko eragin handiagoa izan duten elementuak zehaztu ditu. Aldi berean, elementu horiekin kexa aurkeztu duen familiak gorako errekurtsioan alegatutako argudioak babestu ahal dira. Hala, hauxe adierazten dute:

"Orain aplikatu den baremoan zeregin berri batzuk gehitu dira ebaluatu beharreko jardueren artean, eta maiztasunaren faktorea erantsi da zeregin bakoitzean laguntzeko premian. Etengabeko mendekotasuna (NI) dagoela ulertzen da, Legearen ondorioetarako, zeregina egin behar den guztian edo ia guztian laguntza behar baldin badu. Zeregina gauzatzeko noizean behin edo zirkunstantzialki laguntza behar izatea, maiztasun txikiarekin, "batzuetan" edo "dezentetan", ez da etengabeko mendekotasuntzat jotzen Lege honen ondorioetarako, eta N2 balorazioa ematen zaio. Horrelakoetan, pisu handiagoa ematen zaio pertsonak egoera arruntetan zeregina egiteko duen gaitasunari, maiztasun txikiagorekin laguntza behar izateari baino. Maiztasunaren faktoreak aukera ematen du etengabeko mendekotasuneko larritasun handiagoko egoerak zehazteko eta bereizteko, etengabekoak ez diren larritasun txikiagoko beste egoera batzuetatik."

(...)ri egindako balorazioan, "OSASUNA MANTENTZEA" jardueran mendekotasuna duela baloratzen da, hau da, jardueran sartzen diren zeregin guztietan N 1 gauzatze negatiboa duela, laguntza gradu eta maiztasun desberdinekin."

"ETXETIK KANPORA IBILTZEA" jarduera baloratzean, NI gauzatze negatiboa zehaztu da, han da, mendekotasuna duela, hurbileko nahiz urruneko joan-etorrietan ingurunea ezezaguna denean. Hala ere, mgurune ezezagunetan hurbileko nahiz urruneko joan-etorrietarako maiztasun txikiago laguntza, "batzuetan" bakarrik, behar duela irizten da eta, horregatik, zeregin horietan gauzatze positiboari, independentziari, pisu handiagoa

eman zaio, maiztasun handiagokoa delako. Hortik ateratzen da N2 emaitza. Azkenik "kanpora irtetea" (etxetik irtetea) zereginerako eta "eraikinetik kanpora joan-etorriak egitea" zereginerako independentea dela kontsideratzen da, P1 gauzatze positiboa.

Gainera, 18 urte dituenek, ETXEKO LANAK" jarduera ere balorazioan sartu da, eta arlo horretan mendekotasuna duela erabaki da, N1 gauzatze negatiboa, jarduera horretako zeregin guztietan, zati batean laguntzeko gai bada ere.

Azkenik, "ERABAKIAK HARTZEA" jardueran mendekotzat jo dute, N1 gauzatze negatiboa, jardueran sartzen diren zeregin guztietan, laguntza gradu desberdinekin, erakusten duen gaitasunaren arabera, ebaluatu diren esparruetan berari dagozkion erabakiak hartzen neurri batean parte har badezake ere.

Laburbilduz, uztailaren 8an (...)ri egin zitzaion mendekotasun balorazioa 2011ko otsailaren 11ko 174/2011 Errege Dekretuan eta idazki honetan aipatu dugun Instrukzioen Eskuliburuan jasotako irizpideen arabera egin da."

Azaldutakoa ikusita, erakunde honek uste du sailak (...)ri egindako balorazioa berrikusi duela eta emandako puntuazio partzialak argudiatu dituela (noski, horiek eragina izan dute azkeneko puntuazioan); kexaren sustatzaileak adierazi zuen ez zegoela ados puntuazio horiekin. Indarreko araudia aplikatzen bada, ezin da bestelako ondorioarik atera, betiere kontuan hartuz mendekotasun-balorazioaren oinarri den txostenaren izaera teknikoak erakunde honek edukiaren inguruan zerbait esatea eragozten duela.

Nolanahi ere, sailak berak ulertzen du, erakunde honek bezala, oraingo baremoa hobetu behar dela eta, dirudienek, okerrago neurtzen ari dela zenbait taldeen egoerak (degaitasun intelektuala edo gaixotasun mentalak dituzten pertsonak, oro har); gainera, Autonomiaren Aldeko eta Mendetasunari Arreta Eskaintzeko Sistemaren aplikazioari buruzko elementuak aztertu, baloratu eta horien inguruan erabakitzen duten organoetan dago. Hortaz, gomendagarria izango litzateke parte hartzen duen bilera guztietan hori adieraztea, Estatu mailako bileretan edo erkidego mailako bileretan, besteak beste.

3. Gogoeta horien azken puntuan, adierazten da gorako errekurtsioa ezesteko ebazpenean ez zaiela erantzunik eman kexaren sustatzaileak azaldutako alegazioei.

Erreklamazioak ebazteko burututako prozeduran deskribapenean, sailak hauxe esaten du: "sailak ados ez egoteko arrazoiak azaltzeko eta zehazteko exigentzia handiagoa dauka" eta "erreklamazioak aurkezteko arrazoiak behar beste zehazten ez diren kasuetan, sailak Informazioa Jasotzeko Inprimakiaren kopia bat bidaltzen die eta, bertan, balorazioaren emaitza azaltzen duten item

guztiak zehazten dira (Eguneroko Bizitzako Oinarrizko Jarduerak). Ematen du hauxe dela kexaren sustatzaileak aurkeztutako errekurtsioan egindako balorazioa, kexagileak eskuratu ahal izan duen dokumentazioa ikusita. Hala eta guztiz ere, erakunde honen ustez, mendeko pertsonen zaintzaileek edota hurbileko pertsonak egindako jokabideen eta funtzionamenduaren deskribapenak alegatzeko garrantzi nahikoa dute; izan ere, adierazten dute jokabide horri emandako puntuazioa ez zaiela zuzena iruditzen.

Hortaz, egintza administratiboak behar beste arrazoitzeke betebeharr legalaren arabera, indarreko antolamendu juridikoan jasotakoa, erakunde honek uste du beharrezkoa dela Gizarte-politika Sailak kexaren sustatzaileak aurkeztutako gorako errekurtsioaren ezespina arrazoitzea, beharrezkoa bada, aurkeztutako alegazioei banan-banan erantzunez. Kontuan hartuz hori dela erakunde honi emandako erantzunean egin duena eta, igorritako dokumentuan hauxe jasotzen dela, "nolanahi ere, uste dugu informazio nahikoa eman dela eta zehaztasunez erantzuten zaiela ahoz zein idatziz erreklamazioen edo balorazioen inguruan eskatutako edozein azalpeni", informazio hau kexaren sustatzaileari helarazi ahalko zaio.

Hori guztia dela eta, erakunde hau sortzen eta arautzen duen otsailaren 27ko 3/1985 Legearen 11 b) artikuluan ezarritakoarekin bat etorrituz, Arartekoak honako gomendio hau egiten du:

GOMENDIOA

Aurkeztutako gorako errekurtsioa ezesteko erantzuna behar bezala arrazoitzeke; errekurtsio hori aurkeztu zuen ados ez dagoelako kexaren sustatzailearen alabari egindako mendekotasun-balorazioaren emaitzarekin.

Gainera, foru aldundiak Arartekoa animatzen du oraingo baremoa aplikatzean hobe daitezkeen elementuak helarazten jarraitzeke, parte hartzen duen mendekotasun-balorazioa egiteko kontsulta- eta erabaki-espazioetan.

